

Selyem Zsuzsa

Hangyák boldogsága

A szél föl-fölkap valamit. Az a valami meg lebeg, majd tehetetlenül aláhull. Innen, az ág széléről nem látszik rendesen, csak reménykedem, hogy ehető. Bár kicsit félek is. Soha nem lehetsz biztos benne. Látod, hogy nem él, aztán mégis megöl. Vagy én eszem meg. Repüljek közelebb? Jobbról nyugalom, balról nyugalom. A szél persze bezavar, gyorsan, még egyszer: jobbról nyugalom, balról nyugalom. Hát akkor odarepülök. Na, ez az. Semmi. Amolyan ízé, sokat vacakoltál effélékkel, Ted Kaczynski, amikor még itt éltél abban a nagy, barna, földi fészekben. Túl nagy nyílást hagytál neki, kisebbben át is ki-be röpködhettél volna.

Látod, rigókám, ez például nem egészen igaz: nekem kicsi volt az az ablak, humán konvenció szerint 30×30 centi, alig is elég ahhoz, hogy nyáron annyi fény beáradjon, hogy olvassak és írjak napi nyolc órát. A telet jóformán átaludtam. Amikor olvas, ír vagy alszik az ember, nem tud figyelni arra, mi történik körülötte, nem tudja megvédeni magát, még az éhségről is gyakran megfeledkezik. De például az sem igaz, amit a pszichológusok mondanak, hogy ilyenkor az ember befelé figyel, önmagára, saját gondolataira. Azért mondják, hogy megbélyegezzék és izolálják az embert. A csodabogár. Keményebbnél keményebb morális és intellektuális kódoknak kell megfelelned, s ha tényleg megfelelsz, a nagy vagányok, akik nemcsak hogy leszárják a törvényeket, hanem előnyükre szarják le, ők, az emberi társadalom infánsai és hangadói, kiröhögnek az emberek közül. Szóval a kabinom ajtaja éppen akkora volt, mint egy szabványos ajtó, szabadon jártam-keltem, nyulakra vadásztam, volt két normális puskám, egy .22-es és egy .30-06-osom, agyrém, hogy emberek addig fantáziálnak erősebb és erősebb fegyverekről, mígnem lesz nekik egyre erősebb és erősebb fegyverük. Minek abba a .30-06-osba olyan golyó, ami képes az acélt átlyuggatni? Mekkora esélyem lett volna az erdőben tankkal találkozni? Élelmemet megszereztem így is, ölni pusztán az ölés kedvéért soha nem érdekelt. Csöndben lépegettem az avaron, minden nesz számított.

Akkor döntöttem el, hogy kapcsolatba lépek veled, amikor már a sokadik lányom tűnt el hirtelen. A kicsinyeik mind éhen veszték. Más volt az, amit te műveltél, mint a rókák portyázása: ők csak azokat kapták el közülünk, akik nem futottak elég gyorsan. Fuss! Ez a Zsákmányállat Törvény, és bizony, ha nem tartod be, föl leszel zabálva. Igazán nem túl bonyolult. Apáról anyáról fiúra leányra száll nálunk ez a tudás, csak azokat kapják el, akik amúgy se élnék túl a telet. Mígnem valami megváltozott. Sehogy sem értettem a dolgot: eltűnt lányaim a legjobb futók voltak az erdőben. És a legjobb anyák. Elkezdtem

még jobban hegyezni a fülem. Egy napon aztán hallom, hogy egy Nagy Kétlábú költözött az erdőbe. Ez voltál te, Ted Kaczynski. Lett is egy rossz előérzetem. Építettél magadnak fából egy fura odút a föld tetejére, abban aludtál. Napokon át figyeltelek. Mit eszel? Mire vadászol? Követni kezdtem rettenetes lépteid. Zengett az erdő, hadd zengjen, a viharok is zajosak, de ha védett helyen vagy, megúszod. Nem hittem volna, hogy ránk nézve veszélyes vagy, lomha, hangzatos és látványos mozgásoddal semmi esélyed nem volt, hogy bármelyikünket akár csak meg is közelítsd. Amíg egy hajnali órán minden világos nem lett: hirtelen megálltál, haszontalan kis mellső lábaddal egy botot emeltél a szemedhez, és akkor jött egy iszonyú nagy durranás, fájdalmasabb, mint viharban a dörgés, de kibírtam, és megszegtem a Törvényt, mert muszáj volt maradnom figyelni, mi történik ezután. Leeresztetted a botot, hátadra vetetted, és mentél tovább. Követtelek. Az ágak roppanása, a falevelek susogása, egyre nyomasztóbb lett minden. Már a vérszagot is éreztem. És ott hevert a leggyorsabb fiam, izmos teste vérzett, és már nem lélegzett.

Sokáig nem tudtam, hogy te vagy a Nagy Nyúlapa. Feltűntél egy pillanatra, céloztam, nem voltál sehol. Lőttem magamnak másikat. Rá egy hétre, amikor megéheztem, és vadászni indultam, megint feltűntél, és rögtön el. Így ment ez egy ideig: ahányszor vadásztam, megjelentél egy pillanatra, de mindig gyorsabb voltál, mint én. Eldöntöttem, hogy ha legközelebb meglátlak, nem célzok rád. Ott álltál tőlem olyan 30 méterre, most már azt gondolom, hogy a szemembe néztél, még ha nektek, nyulaknak egészen máshogyan helyezkednek is el a szemeitek, nem fókuszálásra, hanem minél nagyobb tér belátására alkalmasak, de akkor, egy pillanatra mintha előrejöttök volna a szemeid, és megszólaltál: ne hidd, hogy te vagy éhes egyedül ebben az erdőben. De gyere csak utánam. És lassan elindultál. Hátra-hátranéztél, követlek-e. Persze hogy követtelek, éhes is voltam, kíváncsi is voltam. És egyszer csak feltűnt egy másik nyúl, te még rám néztél, rögtön utána a másik nyúlra, s azzal el. Céloztam, lőttem, volt mit ennem egy hétig. Kicsit öreg nyúl volt, de sokáig sütöttem, kakukkfűvel jól megszórtam, mit nem adnék, hogy még egyszer az életben érezzem az ínnyemen azt az ízt. Aztán már csak így vadásztam, megjelentél, váratlanul előrecsúsztak a szemeid, és a szemembe néztél, majd hol egy öregecskét, hol egy sérültet, hol egy árvát ajánlottál fel nekem. Engem tizenhat évesen ajánlottak fel a rendszernek. A szüleimnek semmi gondja nem volt velem, csak éppen bevándorlókként az extrém IQ-jú kölykükkel bizonyítani akartak. Nem akarok rájuk gondolni, kész. Murray doktor Törvénynek nevezett a tudományos beszámolóiban. Minden diáknak, aki az emberiség további fejlődése reményében vagy némi anyagi juttatásért, részt vett a pszichokísérleteiben, ilyen szerencsétlen nevet adott. Hogy védje az identitásunkat, mondta. Az identitásunkat, amit módszeres manipulációival, munkatársai közreműködésével megpróbált szétzilálni. Mennyi esélye van egy szokatlanul értelmes, üzött, tizenhét

éves embernek a tudomány templomának hitt lelki vágóhídon? Akármit megtehettek velünk, és még annál is többet. Azóta megtudtam, hogy a prof a CIA számára kísérletezte ki rajtunk a vallatási technikákat. Például esszét íratnak velünk arról, hogy miben hiszünk, mi életünk értelme. Az volt a játékszabály, hogy utána Murray egyik asszisztensével meg kell vitatni. De azt nem tudhattad előre, hol és milyen körülmények között. Egy sötét teremben reflektor megvilágította székre ültettek, az asszisztentst nem láttam, hangszórókból hallottam gúnyosan felolvasott suta mondataimat, majd röhögést, üvöltést, s hogy tényleg, komolyan gondolok-e afféle ostobaságokat, hogy a hangyák boldogsága, bruhaha, még hogy hangyák, miféle hangyák, azok a hangyák-e, amelyek olyan nagyszerűen oldják meg a fejemben a differenciálegyenleteket? A teremből már nem én jöttem ki, hanem egy rongy, a kivilágított folyosón Murray várt, széles mosollyal nyújtotta felém a kezét, valahonnan még egy vaku is villant, nyilván a bevetés utáni tört mimikánkat is kielemez majd. Murray úgy kérdezte, milyen volt, mintha hangversenyről jöttem volna, megveregette a vállam, jól van, fiam, tudtam, hogy számíthat rád az emberiség, holnap reggel kilenckor újra bevetés, pontos légy ám, s így tovább, három éven át, kémiai szubsztanciákkal ráerősítve a személyiségzúzási technikára.

Milyen szép fa, milyen remekül mutatunk a fotón, szedjük virágot, kérsz te is egy kis rágcsálnivalót, nincsen itt szemeteskuka, jaj, hát most hová dobjuk a zacskót, hát nincs mit csinálni, majd jönnek a takarítók, és összeszedik, csak az a baj, hogy pisilni kell nekünk, meg kakilni kell nekünk, és itt a sok fa közt nincs egy szál vécé sem, hát mit tehetnénk, elbújunk, és elvégezzük a dolgunkat, felszívódik úgyminden, a papírt meg a takarítók összeszedik, jönnek, és összeszedik, nekünk erre nincs időnk, mi most pihenésen vagyunk, csak megszomjaztunk, és megéhezünk, és mi az, hogy nincs egy átkozott büfé, ez a nyomorult fakunyhó minek van itt, ha nem árulnak benne semmit, nem azért hajtunk egész évben, hogy ne érezhessük jól magunkat egyszer a kibaszott életben, a szép természetben, ahol annyi fa van, meg annyi virág, mosolygunk és fényképezünk, majd visszaülünk az autókba meg az autóbuszainkba, meg a repülőinkre is felülünk, és hazamegyünk dolgozni látástól vakulásig, és jövőre megint elmegyünk valami szép helyre pihenni.

Amikor a kabinom körül elkezdtek nyüzsögni a turisták, felhúztam a bakancsom, magamhoz vettem a noteszem, a *Waldent*, egy palack vizet és a .22-est, s elindultam a fél napi járásra eső tisztásomhoz. Nem akarok arra gondolni, milyen látvány fogadott. Bombát gyártani nem úgy. Hiába látod, hogyan kellene elkerülni a katasztrófát, hiába írod meg, hogy amit most csinálunk, az semmi más, mint pusztítás, vagy asszisztálás a pusztításhoz, és ugyan senki nem tiltja, hogy megjelenjék a kemény munkával feltárt igazságod, azt viszont roppant hatékonyan eléri, hogy ne érdekeljen senkit. És ezzel már

hatástalanítottak is, mindenki jámbor idiótának néz, amolyan hangyásnak, aki újfent meg akarja váltani a világot. Ne hidd, hogy nem akarok gondolni arra, milyen képet vágott Gelernter doktor, a számítógépek tudora, amikor az ismeretlen eredetű csomagot felbontotta. Istenről nem beszélek, halottakról jót vagy semmit. Tudásgyárakba gyűjtik a legjobb képességű tizenéveseket, egyre szorosabban zárják rájuk az egyre szűkebb területre zsugorított ismereteket, a végén már annyira elbambulnak, hogy saját anyjukat sem ismerik fel. Küldetés teljesítve, a potenciális leleplezők számukra kimért járatokban közlekedő tengerimalacok.

Az van, Ted Kaczynski, hogy valamit beadtak nekem, és már nem érdekelt a közlekedés a járatokban. Szédülni kezdtem, egyre messzebb voltam magamtól, a többiek meg irtózatosan közeledtek, össze is ütköztünk, egymásba folytunk, és lazán elhevertünk, lehet, hogy elaludtunk, de valahogy mégsem, pörögtek bennem a többiek álmai, akik én voltam, soha nem látott, idegen álmok, lapultam a többiek között. A hangok nem tőlük eredtek. Nem tudom, hogyan csúszhattak belém. Kellemes volt a sok hang, jöttek kifelé a torkomon, semmit nem kellett tennem, teljesen maguktól jöttek, hangversenyek, én valahol máshol voltam, és láttam, hogy lapulok a többiek között, és már nem érdekel a közlekedés a járatokban.

Jó ideig én se vettem észre, tengerimalackám, hogy kísérleteznek velem. Át kell térnem a többszámra. Ha maradtunk volna az egyesnél, önkéntelenül az ítéletüket igazolom: pszichopatológiás eset, paranoid tünetekkel. Törvény helyett ítélet, ez van. Mindenkit izolálnak, nehogy megtudják, hogy nem vagyunk egyedül. Hát ezért alakult meg a Freedom Club. Tegyük fel, hogy tudósok föltalálnak egy x dolgot, amivel az emberek élete 87%-ban kényelmesebbé válhatna, de évi 8% halálos áldozattal járna, mit gondoltok, a parlament megszavazná-e a találmány forgalmazását? A hatvanas években még keményen vitáztunk erről etikaszemináriumon, és leesett az állunk, amikor az óra végén a tanár közölte, hogy az a bizonyos találmány az automobil. Ma persze már fel sem merülhetne ilyen kérdés, már 8%-os profitért is hulljon a férgese. Sajnos Gelernter túlélte, és lett belőle Trump-propagandista. Még kint, a kabinban megírtuk a manifesztónkat, s följajánlottuk, ha a *New York Times* megjelenteti, nem küldünk több bombát technológiafejlesztő egyetemi tanároknak, repülőterek direktorainak. Pontokba szedve vázoltuk, ha így folytatja tovább az emberiség, milyen forgatókönyvek közül választhat pusztulást. Ölni kell, a fenébe is, másképp ki figyel rád, senki. A legjobb forgatókönyv szerint is csak arra lehet számítani, hogy az emberek, különféle technikák révén, boldogok lesznek, de – mivel nem láthatják át mindazon eszközök működését, melyeknek tökéletesen ki vannak szolgáltatva – szabadok soha.

Nem kell sok a boldogsághoz. Mindig boldogok vagyunk. Boldogok vagyunk a tojásban, boldogok vagyunk lárvaként, bábként, boldogok vagyunk dolgozókként, hereként; királynőkként is boldogok vagyunk, ha éppen erre vagy kíváncsi, Ted Kaczynski. A Törvényt nem azért szegjük meg, hogy ártsunk magunknak, mint ti, és nem is ábrándozunk róla, mint ti a mítoszaitokkal, és mindenféle képzelődéseitekkel, mi minden évben egyszer, nyár elején, amikor süt a nap és szélcsend van, szárnyat bontunk. Mikor repültél utoljára? Fölszállunk a bolyból, párosodunk, újakezdjük az életünket, és így megy ez a végtelenségig. Boldogság. A kicsinyeinket együtt neveljük, bárkiéi is legyenek. A tudást átadjuk egymásnak. A munkát megszervezzük. Ugyan vannak kasztjaink, de átjárjuk őket: fiatalon a lárvákat gondozzuk a bolyban, felnőttként egy ideig építjük a bolyt és járatait, aztán kapuőrök leszünk, öregen meg vállaljuk a legveszélyesebb munkát, az élelem begyűjtését. Van nekünk úgynevezett szociális gyomrunk, ahol tároljuk azt az élelmet, amit mindenkivel megosztunk. Ez is boldogság. Ha királynők vagyunk, akkor van spermatékánk. Ez is boldogság. Ha herék vagyunk, akkor belehalunk a párosodásba, boldogság ez is.